

ЦРТАЊЕ И ПРИПРЕМА ДЕЦЕ ЗА ПИСАЊЕ

САЖЕТАК: Овим радом аутор жели да укаже на то колики је значај цртања у припреми деце за писање, као и на могућности и начине којима се ствара код деце у години пред полазак у школу основа на којој ће касније у школи научити да пишу лако, читко, лепо и довољно брзо. Оспособљавање за писање треба да тече повезано са оним што се учи о језику и гласовној структури речи, са развојем осталих способности које омогућавају комуникацију као и достигнутим општим нивоом спремности за полазак у школу. Деца ће научити да пишу у школи по одређеном поступку. Ликовне активности као што је цртање нарочито доприносе развоју шаке, прстију, руке у целини. Цртање омогућава деци да у години пред полазак у школу вешто управљају својим покретима, код њих се формира добра координација око–рука, а све је то основа за усвајање саме вештине писања.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: дете, цртање, припрема за писање.

1. Увод

У Републици Србији се од 2006/2007. школске године примењује припремни предшколски програм који је део обавезног деветогодишњег образовања, обухвата широк спектар активности и остварује се у складу са Правилником о Општим основама предшколског програма. Обавезан је за децу од 5,5-6,5 година у години пред полазак у школу. Циљ припремног предшколског програма је да допринесе спремности деце за полазак у школу. Припрема деце за школу обухвата општу и посебну припрему. У раду ће бити речи о делу посебне припреме чија се суштина огледа у упознавању садржаја и активности које су погодне као припрема деце за писање. Припреми за писање посебно доприноси низ ликовних активности. Цртање је радња која је најближа писању, како по облицима тако и по начину држања и руковања прибором. Зато је цртање најнепосреднија и најприроднија вежба која припрема дете за писање. Писање ће деца научити у школи. У раду ће бити предочене могућности примене разноврсних ликовних активности. Искоришћена је мотивациона привлачност цртања, која је у почетку игра, стваралачка активност, игра са правилима.

1. Линија као изражајно средство

Линија је прво и најстарије изражајно средство човека. Линија је по себи форма која одређује просторна обележја. Оптички, она је граница две површине, а заправо је производ људског духа. Линија се у природи сем као граница облика, јавља и као траг кретања. Ти трагови кретања у природи су безбројни. Пишу их по земљиној кори реке својим токовима, људи и животиње својим стопама, кишне капи по окнима, санке по снегу. Свесно их остављају људи као трагове о себи. Линија као ликовно средство има широк дијапазон. Може својим кретањем и пружањем да одређује смер и величину, као контура да дочарава површину, слагањем у снопове веће или мање густине и њиховим међусобним укрштањем дочарава пластичност и осетљивост простора и облика, тон и

* goricavidic.ts@gmail.com

интензитет, погодним распоредом сугерира простор. Линијом може да се пружи скоро комплетна слика визуелног света са пластичним, осветљеним и у простор смештеним облицима, одређене текстуре, чак и одређеног тона. Недостаје једино боја као квалитет, па да се слика комплетира. Укочене или разигране, упорно једноличне или бескрајно разнолике, нежне или опоре, меке или оштре, лаке и брзе, или споре и тешке, оне говоре о облицима и њиховим односима, и о осећањима и мислима. Линија може да буде мирна и објективна, непристрасна, експресивна, субјективна, може да буде лења, уморна, незаинтересована, досадна. Може бити строга, озбиљна или шаљива, топла и присна. Као интелектуално и емотивно изражајно средство неисцрпна је у својим могућностима. Линија је најједноставније, а уједно и најкомплетније средство приказивања и изражавања у ликовној уметности.

После пете године живота деца имају развијеније способности запажања. Њихове перцепције и представе су богатије, а самим тим и ликовно изражавање је богатије и садржајније. Жеља за ликовним изражавањем је веома изражена, као и тежња деце да се што лепше и што тачније изразе. До краја овог узраста облици постају све више реалнији. До краја шесте године деца би требало потпуно да овладају материјалом и прибором који је предвиђен за употребу и да се самостално служе. На овом узрасту деца имају сигурније покрете руку и могу богатије графички да се изражавају. Требало би сигурније да примењују све врсте линија, контуре нацртаних облика требало би да су јасније, а мисли путем цртежа изражајније. Деца би требало потпуније да приказују предмете из непосредне околине, прецизније да одређују детаље, приказују реалнији однос пропорција и зрелија просторна решења. Теме за рад могу бити сложеније да би се богатио израз линијом. Уважавајући развојне карактеристике деце која су у години пред полазак у школу, васпитачи у предшколским установама могу да бирају цртаће материјале и теме које подстичу децу да цртају линијама, а уједо представљају и добру и адекватну припрему за писање.

2. Игре линијама и припрема деце за писање

Познато је да се у дечјим цртежима прво појављују линије у виду различитих шара; вертикалне, хоризонталне, укрштене у густој маси која се некада претвара у мрљу, а зна се како оне настају и зашто. Када деца примете линију као траг свог деловања неким цртаћим материјалима онда је могуће са њима организовати ликовне игре линијама које ће још више усмеравати њихову пажњу на трагове које остављају и подстицати их да стварају нове. Игре линијама које се непосредно обогаћују разноврсним подстицајима доприносе развоју сензибилитета за интензитет и континуитет линије, за богата кретања у простору, и већу изражајност цртежа у каснијем, дечјем ликовном изразу. Могу се организовати различите игре са канапима и великим површинама папира где деца мењајући положаје канапа цртају по њима фломастерима или кредом облике које канапи праве. Деца могу по папиру који је залепљен за зид у ходу да извлаче линије колико је дугачак папир на зиду. Деци се може предложити да цртају таласе, путање брда и сл. чиме се подстиче цртање различитих линија по правцу и интензитету, а ослобађају се покрети руке (Каменов, 1986: 148-149).

Занимљива игра за свако дете која се може извести на више начина је цртање, ексером, жицом или неком другом врпцом. Основни циљ игре је уочавање линије као ликовног елемента, тачке као елемента линије, компоновање различитих форми од ова два елемента (згуснутих, распршених, поређаних одређеним редоследом, односно ритмом), кретање у простору, маштовитост и оригиналност решења, развој способности опажања, мишљења, класификација, радост игре и подстицај за децу која нису ослобођена и несигурна су па сумњају да „не знају да цртају“. Мотивација за ову игру може бити различита: помоћу луткарске игре чији су ликови тачке (на штапу) и линије (покретна нит од папира или дебљег канапа закачена за два штапа). То може бити и бела креда обучена у папир као лутка која је својим врхом слободна и она само црта линије, док друга обојена креда обучена као дечак црта само тачке. Васпитач измишља игру при чему се оне крећу по табли остављајући своје трагове у разним комбинацијама, зависно од ритма кретања (дуге, кратке, вијугаве, спиралне у пуном кругу, изломљене, праве, криве). Тачка својим кретањем или „плесом“ оставља разне трагове. Све ово може да се изводи уз неки занимљив ритам музике. Деца могу да се играју линијама и тачкама, могу да измишљају разне игре различитим цртаћим материјалима. Поред развоја стваралачких способности ове активности доприносе и развоју спретности руке и стицању многих других животних искустава.

Припремање деце за полазак у школу има посебан значај. За најраније детињство карактеристично је да дете манипулише предметима, у овом случају то су различити материјали којима оно повлачи линије по површинама. Игра је и даље водећа активност, али сада дете све више користи претходна искуства, социјалне контакте и односе међу људима, кроз праксу стиче нова. У тим новим играма развијају се и морално вољна својства и квалитети. Спонтана игра добро вођена од стране васпитача на овом узрасту постаје мотивационо средство за решавање нових задатака и проблема. Уопште узевши, утврђено је да разне врсте игара битно доприносе развоју способности, црта личности, сазнања и других квалитета, који ће се огледати у бољој припремљености детета за полазак у школу и свим другим врстама активности, којима се оно бави. Шта више, игра гарантује највише постигнућа у многим доменима будући да захваљујући мотивисаности, деца улажу већи труд да постигну одређене циљеве него у било којој другој активности (Каменов, 1997: 135).

Задатак сваког васпитача најстарије предшколске групе је да обезбеди повољне услове, богати садржаје и дечја искуства усмеравајући их са васпитно-образовним циљевима и спречавајући да се не деси оно што није добро за децу, водећи рачуна да ликовне активности не постану досада, већ подстицајно средство.

Припрема за писање је врло важна, јер на овом узрасту треба да се створе одређене претпоставке за његово усвајање. Уколико се оне не створе, тешкоће на које дете наиђе могу да се одразе на дечју жељу за учењем, на слику коју деца граде о себи и углед међу вршњацима.

3. Припрема за писање

Истраживања показују да рука шестогодишњег детета, у највећем броју случајева, није по својим морфо функционалним могућностима способна за вршење суптилних специјализованих покрета, неопходних за писање. Моторички акт писања захтева фину контролу покрета, продужену функцију зглобова, а поред тога, повезан је са значајним статичким оптерећењем, условљеним мирним држањем при писању (Каменов, 2006: 305-306).

Писање је изузетно сложена психофизиолошка, моторичка и механичка вештина, коју је потребно дуго вежбати. Писање је типично школска вештина и када се у предшколском узрасту створе одређене претпоставке за њено усвајање, дете може да се укључи у школску наставу.

Један од најважнијих услова за формирање графичких вештина је прилагођеност васпитно-образовног рада психофизичким законитостима развоја и функционалним могућностима деце. Да би се створила основа, на којој ће деца касније научити да пишу лако, читко, лепо и довољно брзо, у складу са потребама свог приватног и пословног живота, оспособљавање за писање треба да тече повезано са оним што се учи о језику и гласовној структури речи приликом учења читања, са развојем осталих способности које омогућавају комуникацију (посебно способношћу за опажање и слушање), као и достигнутим општим нивоом спремности за полазак у школу. Приликом вежбања, којим се деца припремају за писање у вртићу, треба водити рачуна о низу захтева. Пре свега, потребно је обезбедити добре услове и релативну опуштеност, као и одговарајући материјал и прибор. Вежбе треба да се обављају под сталним надзором васпитача, спремног да укаже на евентуалне недостатке и помогне у налажењу бољих решења. Бољи су краћи периоди интензивног вежбања, који се чешће понављају и уклопљени су у све врсте активности (самосталне активности по избору деце и комбиноване активности), него посвећивање читавих усмерених активности само вежбама које припремају децу за писање. С обзиром на захтев да свако дете напредује својим темпом и брзином која му одговара, треба му прилагодити како упутства која се дају, тако и начин вежбања, и у што већој мери користити индивидуалне облике рада. Припрема деце за писање усмерена је првенствено на развој психомоторике, која подразумева развој fine моторике – вољног усмеравања покрета, њихове координације, ритма, снаге, тачности, темпа, као и размаха покрета шаке и прстију. Упоредо са покретима усавршавају се осети, опажаји и представе, што је све повезано са развојем нервног система и чула. То значи да, поред сензомоторних процеса, писање подразумева и процесе опажања, сазнавања и памћења (уз развој прецизности, оријентације у простору, концентрације и др.) односно, да се у њему одражава читав развој детета, а не само његова моторика. Ток вежбања тече од једноставних покрета, који служе разгибавању шаке, до све савршеније извођених специјализованих покрета, у свим правцима типичним за слова наше азбуке. На тај начин треба да се постигне што већа лакоћа у каснијем исписивању свакога од слова и њиховом међусобном повезивању у речи, као и економичност и уједначеност напрезања које се улаже у писање.

Основни мотив за децу да науче да пишу, поред примера које имају прилике да виде у својој околини, јесте схватање функције писања: пренос порука или начин за размену идеја на даљину, чување идеја и комуницирање са прошлошћу. Ове функције деца најбоље схватају диктирајући васпитачу поруке и писма. Он их бележи на папир или, још боље, на таблу, водећи рачуна при томе да им омогући праћење процеса писања, као и препознавање појединих слова, па и речи, које напише. Писмо се шаље болесном другу или деци у другом граду, чак врло удаљеном, саставља се листа жеља за Деда Мраза, честита рођендан некоме ко је одсутан, најављује долазак у посету, захваљује на некој услузи, итд.

Мотив за описмењавање уопште је и развој љубави према књизи, преко буђења интересовања и стварања потребе да се слушају приче и песме, као и да се разгледају лепе сликовнице и илустровани материјали, што све доводи децу у додир са писаном речи. Као и приликом свих других активности, тако и приликом вежби којима се деца припремају за писање, треба се ослањати на позитивну мотивацију и будити је на одговарајући начин, што подразумева њихово добровољно учешће у вежбању и задовољство због резултата које постижу. Ова мотивација је саставни део и ослонац читаве мотивисаности детета за полазак у школу.

3.1. Редослед поступака у оспособљавању деце за писање

- а) Поступци којима деца стичу сазнања о језику и гласовној структури речи;
- б) Вежбе говорног изражавања и комуникације;
- в) Поступци којима се развијају квалитети личности: самосталност, стрпљивост, тачност, истрајност, савесност, организованост, као и способност вољне контроле понашања;
- г) Поступци којима се развија љубав према књизи и разумевање значаја писане речи;
- д) Вежбе крупних мишића, посебно координације покрета, свим облицима покретних игара, плесова и других видова телесних активности;
- ђ) Вежбе латерализације;
- е) Вежбе оријентације у простору и времену;
- ж) Вежбе којима се формирају представе о облику, боји, величини и положају у простору предмета, цртежа и знакова;
- з) Вежбе опажања, сазнавања и памћења којима се деца оспособљавају да визуелно процењују, запажају и именују ситне детаље, као и да репродукују њихов изглед и положај;
- и) Вежбе којима се стиче моторичко искуство и овладава локомоционим и манипулационим покретима, уз повећавање њихове тачности и економичности;
- ј) Вежбе за развој осећаја за ритам, хармонију, симетрију, као и вршење ритмичких покрета (Каменов, 2006: 335-336).

3.2. Графомоторичке вежбе општијег значаја

- а) Вежбе за разгибавање и опуштање руке и шаке, захваљујући којима постају гипкије и послушније;
- б) Вежбе за јачање мишића надланице;

в) Вежбе за развијање спретности и даље усложњавање покретљивости шаке и прстију (посебно сваког прста, палца и кажипрста, палца и малог прста и, уопште, свих прстију);

г) Вежбе за развој графичких и техничких вештина, усвајање правилног држања руке и положаја тела, као и умења да се рукује прибором за цртање, сликање и писање;

д) Вежбе којима се деца оспособљавају да вољно контролишу напор својих мишића и притисак који преко прибора за писање врше на подлогу, као и да га држе без приметног напора и укочености;

ђ) Вежбе за развој fine моторике (визуелног усмеравања, вољне контроле и координације између покрета руке, шаке и прстију, обе руке, и руку и очију, њиховог ритма, снаге, темпа, размака и прецизности);

е) Вежбе захваљујући којима фини покрети руке постају вештији, сигурнији и слободнији, а дете способно да њима управља брзо, лако и по својој вољи, без тешкоћа мења њихов правац (лево, десно, горе, доле, кружно у оба смера) и исписује ситне елементе, без прекидања и подизања оловке са папира;

ж) Вежбе захваљујући којима се усавршава тачност покрета исте врсте какве захтева писање, вршених на малом и ограниченом простору, уз регулисање њихове снаге, равномерности, прецизности и размаха (амплитуде) без испрекиданости;

з) Вежбе захваљујући којима се, поред визуелне, ствара и кинестетичка слика покрета које подразумева писање, чијом синтезом се долази до графичке слике, а затим се покрети аутоматизују уз смањивање значаја њихове визуелне контроле (Каменов, 2006: 335-336).

3.3. Графомоторичке вежбе у одговарајућој свесци

а) Оспособљавање за писање у свесци, односно, за покрете руке који су приликом писања у разним правцима ограничени како обликом свеске, тако и пољима предвиђеним у њој, односно, захтевима и упутствима која се дају у вези са изгледом онога што треба да се испише;

б) Упознавање свеске, њене намене, корица и садржаја, као и упутстава како је одржавати чисту и уредну;

в) Вежбе исписивања линија у ограниченим просторима лавирината. Путања се планира, а линија исписује не подижући оловку са папира;

г) Вежбе идентификовања истоветних шара и знакова;

д) Вежбе доцртавања и цртања геометријских облика према узору и повезујући тачкице;

ђ) Цртање, шарање и бојење у складу са неким правилом које захтева одређен степен графомоторичке вештине;

е) Цртање ситних шара које се понављају у одређеном ритму и са одређеним размаком;

ж) Цртање правих, кривих и полукружних линија;

з) Вежбе уочавања смерова у којима се нешто креће;

и) Вежбе оријентације на листу свеске (горња и доња половина листа, исписивање линија одоздо нагоре, одозго надолу, са лева на десно и са десна на лево);

ј) Прецртавање распореда елемената у мрежу крупнијих квадрата;

к) Прецртавање контура стилизованих облика предмета из свакодневног живота у мрежу ситнијих квадрата (листови свеске на квадратиће);

л) Прецртавање прво једноставнијих, а затим сложенијих орнамената на листу свеске на квадратиће;

љ) Прелазак на листове свеске са широким и уским просторима између линија у које се уписују једноставне шаре, које подсећају на нешто (лизалица, саобраћајни знак, сладолед, возић...);

м) Ритмично исписивање једноставних елемената, водећи рачуна о размаку међу њима и уз захватање ужег, ширег, а затим ужег и ширег простора између линија;

н) Вежбе одржавања једнаког нагиба;

њ) Вежбе исписивања све сложенијих елемената из разних праваца, који се све више по изгледу приближавају елементима карактеристичним за слова;

о) Вежбе исписивања најсложенијих елемената слова у разним правцима и просторима;

п) Вежбе за доње и горње везивање елемената (не подижући оловку са папира) (Каменов, 2006: 337).

Дугогодишње искуство у примени Предшколске свеске показало је да већина шестогодишњака не достиже ниво развоја графомоторике који би им омогућио да коректно ураде вежбе које су заступљене на последњим странама.

4. Активности у савладавању писмености које се могу изводити у вртићу

У савладавању писмености свако дете треба да напредује према својим могућностима, никако га не треба силити да ради претходно наведене вежбе, него их треба оставити за време када дете полази у школу.

У години пред полазак у школу повећава се снага и вештина обе руке, посебно водеће доминантне руке, али је значајно и вежбање руку. Развој графичких и техничких вештина и оспособљавање за разне покрете руке приликом цртања подразумева усвајање правилног држања тела као и умења да се рукује прибором за цртање. За остваривање наведеног циља користе се игре и вежбе уз помоћ којих се усавршавају покрети који служе за обликовање, сликање и цртање. Нарочито је корисно цртање спиралних и овалних облика, једном или обема рукама, у истом или супротним правцима. Васпитачи у вртићима користе низ подстицајних активности, попут различитих вежби којима се регулише притисак руке на оно чиме се црта. Тако деца могу да цртају клупче, различите линије танке или дебеле, светле или тамне, светлије, тамније детаље. Постоји доста игара које захтевају уочавање просторног распореда, и тада се деци дају јасна упутства шта да цртају. Деца могу да цртају у свесци са квадратићима како скаче зец с камена на камен, па преко камена, па слалом око камена, па ограђивање камена. Приликом вежбања у исписивању графичких елемената, деца су у почетку спора и чине сувишне покрете, графичке форме су неуједначене и неповезане, као и структура покрета и мишићних напрезања.

Деца радо цртају и треба да пренесу мотивациону привлачност цртања на поступке припремања за писање само под условом да цртање деца схвате као врсту

стваралачке активности, игре са одређеним правилима. Касније се томе придружује и мотивација која долази од жеље детета припремне предшколске групе да усвоји вештине које су карактеристичне за ђаке, а то је писање (Каменов, 1997: 168).

Треба указати на потребу да се у припреми деце за писање чува дечја креативност и стваралаштво, јер се у писању користе стандардни знаци и шеме које деца треба да усвоје непосредним подражавањем и да репродукују што верније основном моделу. У припреми деце за писање треба избегавати подражавање готових облика, што се не односи на апстрактне елементе, какви могу бити и елементи слова, односно елементима чијим се цртањем унапређује ситна моторика шаке и координација. Потребна је одређена опрезност у одабиру садржаја за цртање да се цртање не би свело на копирање и формално вежбање. Зато неки од поступака, којима се деца припремају за писање (а којима обилују неки радни листови за вежбање графомоторике, а срећу се у дечјим вртићима) као што је цртање по контурама, довршавање започетог цртежа (угледањем на оно што је већ нацртано), цртање по тачкама, бојење готових цртежа, нису препоручљиви. Дobar пример је декоративно цртање јер деца могу да цртају облике круга, квадрата, праве, усправне линије, хоризонталне линије, које деца могу да допуњавају и да добијају нове изгледе. Деца могу да цртају цигле, мердевине, тачкове, српове, удице. Из животињског света линијама могу да цртају стоноге, рибе које се покривају крљуштима, да покривају перјем тело птице, да цртају по угледу на шаре народних мотива на ношњама, столњацима, везовима, намештају, грнчарији, резбаријама. Цртање може бити на малом и ограниченом простору. Деца могу да сенче различитим цртаћим материјалима као што су мекане оловке, дрвене боје, креда, фломастери и да бирају правац, водећи рачуна да се не пређе контура која се испуњава. Ово је важно јер се деца уче да одмеравају притисак на подлогу и да развијају тачне и прецизне покрете.

Када се деца науче да рукују прибором за писање и имају правиан став приликом седења, прелази се на упознавање свеске, каква се користи у школи или специјално намењеним да припреме децу за писање. Специфичност свеске је у томе што су покрети руке приликом исписивања линија и шара у разним правцима ограничени како обликом свеске, тако и пољима у њој. Њеном применом усавршавају се покрети руке, радње вршене на малом простору, који се визуелно контролишу, а цртање линија и шара све више поприма карактеристике писања. То значи да је све мање произвољно, а све више усклађено са одређеним нормама и обрасцима (Каменов, 1997: 170).

Дугогодишње искуство у примени Предшколске свеске, показало је да већина шестогодишњака не достиже ниво развоја графомоторике који би им омогућио да коректно ураде вежбе које су заступљене на последњим странама. Полазећи од става да у савладавању писмености свако дете треба да напредује према својим могућностима, долазимо до закључка да дете не треба силити да ради ове вежбе, него их треба оставити за касније када оно пође у школу. Учитељу ће увид у свеске омогућити сигурну процену графомоторичких способности детета и пружиће му могућност да настави где је васпитач стао.

Закључак

Припреми за писање доприноси низ ликовних активности. Радња која је најближа писању је цртање, јер је најнепосреднија и најприроднија вежба која припрема децу за писање. Приликом цртања деца се оспособљавају да правилно држе оловку, да уочавају, да правилно репродукују сложене облике и шаре, да уочавају величине. Разноврсне ликовне активности доприносе развоју дечје шаке, прстију и руке у целини, оспособљавају децу да управљају својим покретима, да развијају визуелну контролу ока и руке. Све ово јесте добра основа за усвајање саме вештине писања. Има покушаја да се разради читава методика цртања у функцији припреме деце за писање. Децу у години пред полазак у школу треба припремити и мотивисати за писање путем цртања, које не треба да гуши дечју креативност и стваралаштво, већ треба да представља добру припрему за писање.

ЛИТЕРАТУРА

- Виготски, Л. С (1996). *Сабрана дела*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Галовић, В. Гостович, Б. (1990). *Ликовна култура*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Гојков, Г., Грандић, Р., Милутиновић, Ј., Негру, А., Пасер, В., Пеклај, Ц., Пуклек-Левпушчек, М., Стојановић, А. (2008). *Компетенције учитеља и васпитача*. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“.
- Ивић, И. и сарадници (1997). *Активно учење*. Београд: Институт за психологију.
- Какавулис, А. (1988). Континуитет у васпитању у раном детињству: прелазак из предшколске установе у основну школу. Београд: *Настава и васпитање*, 78-87.
- Каменов, Е. (1989). *Интелектуално васпитање кроз игру*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Каменов, Е. (1997). *Методика III*. Нови Сад, Београд: Заједница виших школа за образовање васпитача Републике Србије.
- Каменов, Е. (1999). *Предшколска педагогија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Каменов, Е. (2006). *Васпитно-образовни рад у припремној групи дечјег вртића*. Нови Сад: Драгон.
- Коџопељић, Ј. (2008). *Метајезички аспекти зрелости за полазак у школу*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине.
- Манојловић, А., Младеновић (2001). *Психологија предшколског детета*. Београд: Центар за примењену психологију.
- Митровић, М. (2007). *Мама и тата полазе у школу*. Београд: Креативни центар.
- Нелсен, Ц., Ирвин, Ч., Дафи, Р. (2007). *Позитивна дисциплина за предшколце*. Београд: Leo commerce.
- Опште основе предшколског програма*. Београд: Републичка заједница дечје заштите.
- Шаин, М. и сар. (1998). *Корак по корак у Основе програма*. Београд: Креативни центар.
- Шаин, М. (2005). *Сопственим искуством до знања*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Gorica Jerotijević, M. Sc.

DRAWING AND HANDWRITING PREPARATION FOR CHILDREN

Summary

This paper will point out the importance of drawing in the preparation of children for writing, as well as the opportunities and ways to lay the foundations, in the year before starting school, on which they will later learn to write legibly, with ease, in a timely fashion and presentable style. Training for writing should flow in connection with what is taught about the language and phonological structure of words, with the development of other skills that enable communication and the achieved general level of readiness for school. Children will learn to write at school through specific practices. Art activities, such as drawing, especially contribute to the general development of the hand and fingers and help to develop manual dexterity. Drawing, in the year before starting school, allows children to skillfully manage their gestures and develop good hand-eye coordination which is a basis for the adoption of writing skills.

Key words: child, drawing, preparation for writing.